

טמטום הלב

טמטום הלב

ע"פ רמ"א סי' פ"א סעי' ז'

רמ"א יו"ד סי' פ"א סעי' ז'

"חלצ כותית כחלצ ישראל, ומ"מ לא יניקו תינוק מן הכותית, אם אפשר בישראלית, לחלצ כותית מטמטום הלב (ר"נ פא"מ נקס הרקצ"א). וכן לא תאכל המינקת, אפי' ישראלית, דברים האסורים (הגהות אש"ר). וכן התינוק בעצמו, כי כל זה מזיק לו בזקנותו."

טמטום הלב

הנה, מאכלות אסורות הוא האיסור היחיד הגורם לטמטום הלב, ודיני מאכלות אסורות הם חלק מקדושת ישראל, ולכן הם נמצאים בחלק הקדושה של י"ד החזקה של הרמב"ם, כמו ה' איסו"ב.

יל"ע, מהו 'טמטום הלב', ואיך הוא משפיע על האדם. בספר התניא [פרק כ"ט] מבואר שזה סותם וסוגר ומעכב דברים התוליים בלב, כגון תפילה שהוא עבודה שבלב, וכגון מלחמת היצר, ושאר חלקי עבודת ה'. ועפ"ז, מי שח"ו אכל איסור, צריך להשפיל את הנפש וללחום ביצר כדי לפתוח הלב מחדש.

ולקמיה בס"ד נאריך לומר שטמטום הלב שייך גם על מי שאכל איסור באונס. ולכאן, 'רפואה' הנ"ל מועיל גם לזה.

הח"ח בנדחי ישראל כ' דטמטום הלב מסלק מעליו הצלם אלוקים.

החיד"א בספרו פני דוד פ' ויקרא כ' דשמחה פותח סגירת הלב של הטמטום, ופיקודי ה' ישרים משמחי לב.

יש לדון אם הטמטום נשאר אחרי יוה"כ, או"ד יוה"כ מכפר ע"ז. ועפ"י מש"נ לקמיה שיש טמטום אף באונס, לכאן מבואר דאינו עונש, אלא מציאות, ולכן יתכן שיוה"כ אינו מכפר את זה.

מבואר כאן, שחלב אשה אפ' מן הנכרית אינה אסורה, והיא כחלב ישראל. ואעפ"כ, אם אפשר, עדיף שהתינוק יניק רק מישראלית ולא מגויה, משום טמטום הלב.

וכ' הגר"א דהמקור לזה הוא ממש רבינו [שמות פרק ז' פסוק ב'] כדמבואר בסוטה י"ב, ומובא ברש"י שם, "מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצוות כולן ולא ינק, אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא".

והק' ר' יעקב קמינצקי באמת ליעקב שמות שם, איך איכא למילף ממש רבינו, הא משה ריבנו דיבר עם הקב"ה פה אל פה, 'פה אל פה' אדבר בו' ולא קם

טמטום הלב

בעלמא, אבל משה רבינו דיבר עם הקב"ה, הקפיד לגמרי.]

איסור נבילה או איסור שבת

השו"ע בסי' שכ"ח סעי' י"ד עוסק בחולה מסוכן, והשאלה הוא האם להאכילה בשר נבילה מוכן, או לשחוט בהמה עבירו. כלומר, מה חמיר טפי, הרבה איסורי נבילה [כל כזית וכזית] שכל א' בלאו, או איסור שבת אחת שהוא בכרת. ויש בזה כמה דעות בראשונים.

המהר"ם מרוטנברג ס"ל דעדיף לשחוט בשבת מלהאכיל נבילה, כי שבת הותרה במקום פיקו"נ.

הרא"ש ג"כ ס"ל דעדיף לשחוט, אבל טעמו הוא משום שהישראל קץ באכילת נבילה, ולכן לא יאכלו, וממילא אין ברירה אלא לשחוט.

הר"ן ג"כ ס"ל לשחוט, אבל טעמו הוא משום שכדאי לחלל איסור אחת, הגם שהוא יותר חמור, מלעבור איסור לאו כמה וכמה פעמים. ואולי הסברא, דיותר כדאי לעבור פי ה' פעם אחת בעבירה חמורה, מלעבור על רצון ה' הרבה פעמים.

כמובן, יש נפק"מ טובא בין הדעות, ולכן עלינו לבאר מי עיקר הדעה.

השו"ע פסק דיש לשחוט בהמה במקום להאכיל נבילה עכ"פ כשיש שהות, אך לא פירט לנו מאיזה טעם הורה כן. וגם המ"ב כ' דהרבה טעמים נאמרו בזה, ולא גילה לנו איזה מהם הוא העיקר.

ובאמת, על שיטת המהר"ם מרוטנברג קשה, מה בכך ששבת

בישראל כמשה עוד, ולכן אצלו היה פגימה אם היה יונק מגויה, אבל סתם ישראל, מנלן שיש מעלה למנוע.

ותי', דמכאן אנו רואים שכל תינוק בישראל יש בכוחו הכח להיות גדול כמשה רבינו, וכך צריכים הוריו לחנכו.

והנה, אע"פ שדברים יפים ונכונים, עדיין לא יישב את הקושיא, דסו"ס תינוק שלנו לא ידבר פה אל פה עם הקב"ה, כי לא יהיה נביא כמשה רבינו, וא"כ מנלן להחמיר.

והנראה, דמשה רבינו לא החמיר משום שהקב"ה דיבר עמו פה אל פה, אלא החמיר משום שפה שלו עתיד לדבר עם השכינה. ואע"פ שלא נזכה לדרגת נביאות שהקב"ה דיבר אל משה רבינו, מ"מ עדיין אנו מדברים עם השכינה, וממילא גם לדידן יש למנוע מחלב של גויה.

ובאמת, כל זה ניהא לפי הגירסא שיש לפנינו, אבל הרשב"א יש לו גירסא אחרת, ומשמע מיניה דמשה רבינו הקפיד כי הקב"ה עתיד לדבר עמו; וממילא הדרא קושיא לדוכתיה, מנלן להחמיר לשאר בנ"א.

המרי"ץ חיות תירץ, דלפני מתן תורה רק משה רבינו צריך להחמיר, אבל לאחר מתן תורה, כל א' שלומד תורה, הקב"ה מדבר עמו, ולכן על כל ישראל להקפיד בזה.

[א.ה. א"נ י"ל, משה רבינו הקפיד לגמרי, ולא ינק משום מצרית, ולכן רואים משם דשייך טמטום גם בחלב, וממילא אנן מקפידים בזה כשאפשר, כמעלה

טמטום הלב

שם"ל דאין טמטום כשאין איסור, דיתכן דס"ל דאין בכח זה להכריע בין האיסורים.

מעשה שהיה בחובש צבאי שומר תו"מ שהיה נמצא בשבת בבסיס צבאי, ולא היה אצלו אוכל כשר כלל, והיה ברירה בין אכילת נבילות מחמת ההיתר של וחי בהם, או לבקש מנהג הצבאי להביא לו אוכל כשר מבסיס קרוב; מה עליו לעשות.

לפי המהר"ם, עדיף לנסוע, כי שבת הותרה [ואולי משום הטמטום]. לפי הרא"ש, מכיון שהוא קץ באכילת איסור, גם עדיף לנסוע. אבל להר"ן שעשה חשבון, היינו רק באיסור א' של שבת, אבל נסועה בשבת שכל דקה הוא אלפי הבערות שונות, הר"ן יגיד דעדיף לאכול את הנבילה.

ומכיון שאין לנו הכרעה כאיזה מן הדעות הוא העיקר, אין לנו הוראה ברורה בזה. ובכל זאת נראה דלכא' ינסוע.

אמנם, אם יש לו בשר חי כשרה, והשאלה הוא רק לענין הקדירות בני יומן, האם עדיף לנסוע ברכב בשבת או לבשל בקדירות אלו, לכא' בזה נגיד שאין לנסוע, ועדיף לבשל בהקדירות. והטעם, דאע"ג דאנן קיי"ל דטעם כעיקר מה"ת, מאוד יתכן דהיינו רק לחומרא, אבל באמת יש צד שטעמ"ע אינו אלא מדרבנן, כדעת רש"י והרמב"ם, וכדאי לצרף הני דעות מלעבור על איסור ברור לכו"ע.

וע"ע בזה בספר אפיקי ים [ב' ל"ב] לגבי הסיפור שקרה בק"ק בריסק, עם ר'

הותרה אצל פיקו"נ, הא גם איסור נבילה הותרה במצב כזה, וממילא מאי אולמיה האי מהאי.

ת' התהל"ד, דבאמת כל איסורי תורה הותרו מחמת וחי בהם, אבל אצל שבת יש עוד טעם להקל, 'חלל שבת א' כדי שישמרו שבתות הרבה, כלומר שבת אומרת דכדאי לוותר עלי כי לבסוף ארוויה. וממילא, מכיון שע"י השחיטה נשמור עוד שבתות, מוטב לשחוט, כי לא שייך לומר אכול נבילה אחת כדי שיאכל הרבה בשר כשרה, כי אין מצוה באכילת בשר כשרה.

[א.ה. עפי"ז, חילוני שאינו שומר שבת, עדיף לאכול נבילות מלשחוט, דאצלו לא שייך סברת חלל שבת אחת.]

המשך חכמה והנצי"ב [יומא פ"ג:] ס"ל דיש לשחוט בשר בשבת ולא להאכילו נבילה, כי נבילה יש בה חומר של טמטום הלב, ולכן עדיף לחלל שבת.

ובאמת, קצת קשה להבין דבריהם כפשוטן, ואולי כוונתם לבאר דברי המהר"ם מרוטנבורג, דהואיל ויש לפנינו ברירה בין ב' איסורים, ושניהם הותרה במקום פיקו"נ, יש כח בסברת טמטום הלב לבחור ולהעדיף שנחלל שבת ולא להאכיל נבילות.

ומבואר מדבריהם של הני אחרונים, שיש טמטום אף שהחולה אוכלו באונס, ובהיתר של פיקו"נ. ובאמת, כן מבואר בסוגיין, שאשה ישראלית הואכל איסור מחמת פיקו"נ, לא תניק בנה בימים אלו.

ואע"פ ששאר ראשונים לא הכריעו ע"פ חשבון של טמטום, אין מכאן ראיה

טמטום חלב

מבואר כאן דתינוק יותר מכ"ד חודש שפרש מלהניק מאמו יותר מג' ימים מעל"ע שלא מחמת חולי, אסור להחזירו.

ולכאנ' זה כולל אשה שפירש מחמת שהלכה לעבוד, ושאבה את החלב לבקבוק, והאכילו להתינוק, עכשיו אסור לה להניק לו ישירות, אע"פ שהחלב ששתה היתה חלב אמו.

כ' חגליון מהרש"א ופר"ח שההיתר לתינוק לאכול חלב של גויה, הוא רק לתינוק, אבל גדול, אפ' מכלי אחר אסור. וק', איזה איסור יש, הא אין דין של היוצא מם הטמא על חלב אשה.

יתבאר לקמיה בס"ד הענין של המידות שהתינוק מקבל ממי שמניק אותו. וכ' הדרכ"ת בשם שדי חמד דאם שוכר מינקת עבור בנו, יחפש בעלת מידות טובות. ועפ"י, האשה שמניק את בנה ג"כ תיזהר בזה, להתנהג רק עם מידות טובות.

וכ' תוס' ע"ז דף י: ד"ה אמר ליה, וז"ל "אמרינן במדרש חלב מטמא חלב מטהר כשנולד רבי גזרו שלא למול ואביו ואמו מלוהו שלח קיסר והביאו לרבי ואמו לפניו והחליפתו אמו באנטונינוס והניקתו עד שהביאתו לפני קיסר ומצאוהו ערל ופטרום לשלום ואמר אותו הגמון אני ראיתי שמלו את זה אלא הקדוש ברוך הוא עושה להם נסים בכל עת ובטלו הגזרה ואמרי' נמי בירושלמי שלסוף למד אנטונינוס תורה ונתגייר ומל עצמו", עכ"ל.

שמחה זעליג והגר"ח, שהסמק' היה לחורות כזה אפ' במרק עוף, וע"ז החזו"א חלק, מחמת הציר, אבל בענין קדירות, בזה כו"ע יודו שעדיף להשתמש בקדירות במקום לנסוע בשבת. וע"ע מה שהארכנו בסיפור זה בס' צ"ח סעי' ב'.

הנה, מבואר מהש"ך כאן דיש טמטום מאכילת איסור דרבנן. ואין סתירה לזה מהסיפור של בריסק, דעדיף טמטום של איסור דרבנן מלעבור על איסור תורה.

ועפ"י, בשר שהוא ספק איסור, קי"ל ספק דאורייתא לחומרא, ונחלקו הראשונים, רמב"ם ורשב"א אם זה מדאורייתא או מדרבנן. ובנוגע לענינו, המח' הוא בהרמה של הטמטום, האם הוא דרגת טמטום של איסור דאורייתא או טמטום של איסור דרבנן; אבל טמטום יש בכל מקרה. ולכן, כל שומר נפשו ירחק עצמו מהכשר שהוא ספק איסור, ודו"ק.

מוענייני הנקה

הפ"ת כאן [סקט"ז] בשם אדני פז כ' די"א דכל שממעט בהנקה התינוק נעשה יותר מוכשר לתורה, וטעות הוא בידם, וכו', ויש איסור לגמול קודם כ"ד חודש אם לא מחמת עיבור או עיכוב אחר. וכ"ה בשאר אחרונים, כגון בא"ח פ' אמור, עיי"ש.

יש אלו שמכריחות עצמן להניק, אע"פ שבאמת קשה להן. ויש לדעת שיש לנהוג עם שכל, וכבר כתב הפ"ת 'או עיכוב אחר', וזה כולל הרבה אופנים. למשל, אם התינוק כבר יש לו שיניים ונשך את האשה, וכדו'.

טמטום הלב

גויה 'טבעונית' Vegetarian, להרשב"א לא הועיל כלום, כי אינה נזהרת על שקצים ורמשים.

הלחם הפנים על הקיצו"ע [קי"ז] פסק כרש"י לחוד, וגויה שומרת כשרות מהני.

דן הקצוהש"ה, כשיש ברירה בין גויה או ישראלית שאינה שומרת כשרות ל"ע, מאי עדיף טפי.

והיה מקום לומר שיש יותר פגם בישראלית אוכלת נבילות מגויה העושה כן, אך מסק' הקצוהש"ה דבכל מקרה יש כאן השפעת האוכל הטמא, וממילא כדאי להרוויח המעלה של מידות ישראליות.

ולא נתבאר לנו מאי עדיף טפי, גויה שומר כשרות או ישראלית אוכלת נבילה; כלומר, רש"י לעומת הרשב"א, מי העיקר. ואינו ברור.

טמטום הלב; מהחטא או מהחפצא

שנינו ביומא ל"ט. תנא דבי רבי ישמעאל, עבירה מטממת לבו של אדם, שנאמר ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, אל תקרי ונטמאתם אלא ונטממם. תנו רבנן ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם, אדם מטמא עצמו מעט, מטמאין אותו הרבה, מלמטה, מטמאין אותו מלמעלה, בעולם הזה, מטמאין אותו לעולם הבא. תנו רבנן והתקדשתם והייתם קדשים אדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה מלמטה מקדשין אותו מלמעלה בעולם הזה מקדשין אותו לעולם הבא.

יש לחקור, מהו הגורם לטמטום הלב; האם הוא מחמת החטא שעבר, דהעבירה היא זו שמטמטם את האדם

טמטום בחלב; מחמת האיסור או המידות

מבואר מהרמ"א כאן שעדיף לא להניק תינוק מגויה, משום טמטום. ויש לחקור מהו מקור הטמטום, האם הוא מחמת הדברים האסורים שהגויה אכלה, או"ד החלב יש בה את המידות הרעות של הגויה, וזה משפיע על התינוק. והנפק"מ, האם מהני אם הגויה שומרת הלכות כשרות. וכן להיפך, ישראלית שאכלה איסור, האם יש לימנע מלינוק אצלה.

רש"י בסוטה שם דטעם דברים הטמאים שאכלה נמצא בתוך חלבה. כלומר, מבואר כצד הראשון, ושיש להקל בגויה אוכל כשר, ולהחמיר בישראלית אוכל איסור. וכ"כ הדרב"ת [סקפ"ח] דאם הגוי שומר כשרות, שוב אין טמטום. וכ"מ באו"ז שבת מ"ה, עיי"ש.

מאידך, הרשב"א ס"ל דישראלים הם רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, וזה עובר מהאם לבנה, אבל גויה מלאה במידות רעות משפיע על התינוק לרעה.

ועפ"ז, גויה שומרת כשרות, ג"כ יש להימנע, אבל ישראלית אוכל נבילות, אין ענין להימנע.

הגר"א כ' דמקור הרמ"א הוא הרשב"א, משום מוליד מידות רעות, אבל לא כרש"י משום טעם האיסור בחלב. וקשה, הא סיפא של הרמ"א מפורש כרש"י, שאין למינקת ישראלית לאכול איסור; אלמא באיסור הדבר תלוי, ולא בדת. ויתכן שהרמ"א הוא כהרשב"א וגם כרש"י, אבל איך סתם רק כהרשב"א. וצ"ע.

טמטום הלב

שוב אין כאן ההגנה מחמת מצוות וחי בהם. א"נ י"ל] האם עושה כן במצוה, ולכן אצלה יש הגנה מחמת המצוה, אבל הבן אינו עושה מצוה, ולכן אין לו שמירה.

מצד שני, מביאים דברי המהר"ל [תפארת ישראל פרק ח'] לומר שאינו הטבע של מאכלות אסורות לטמטום, אלא הואיל והתורה אסרה, ממילא הוא מטמטום את האוכלה, אבל אינו מציאות של האוכל עצמה. ויש שהביאו מכאן לחלוק על הנ"ל ולומר שהחטא והעון הוא המטמטום.

אמנם, אם כך הם הדברים, יש להקשות מדוע מצינו רק במאכלות אסורות שיש טמטום, הא יש עוד הרבה עבירות בתורה, ויש אפ' עבירות יותר חמורות, וא"כ מה מיוחד במאכלות אסורות שיש טמטום הלב.

והאמת, דגם בשאר עבירות אכן יש טמטום הלב, כדמבואר במסילת ישרים פרק י"א, אבל גם מבואר שם דיש טמטום הלב מיוחדת של מאכלות אסורות. ואם כדברי הרמ"א והרשב"א והש"ך והט"ז, מובן, דיש כאן מהות של טמטום, אבל לפי המהר"ל שהביאו שאינו תולה בהחפצא אלא בהעבירה, מפני מה זכה מאכלות אסורות לטמטום הלב מיוחדת.

והאמת, דהמעייין בדברי המהר"ל יראה שלא הביאו דבריו אלא לנחם את אלו שאכלו איסור באונס, דלקושטא דמילתא, לא זו היה כוונת המהר"ל, ובעיקרון מודה לדברי הרמ"א ודעימיו. דהרי, המהר"ל שם עוסק בענין

[כרישא של הגמ'] או"ד הטבע של החפצא עצמה מטמטום, אפ' אם לא היה חטא.

והנפק"מ, מי שאכל איסור באונס, האם יש לו טמטום הלב. כגון כל תושבי מאנסי שאכלו מהטבח שהאכיל להם נבילות וטרפות, והם לא ידעו מאומה, ולכן היו אנוסים, האם היה להם טמטום הלב.

והנה, הרמ"א כאן כ' דמינקת ישראלית לא תאכל דברים אסורים. והק' הש"ך והט"ז, הא בלא"ה מוזהרת שלא לאכול איסור. ותי', דאיירי כשמותר במקום פיקו"נ, ובכל זאת אין לה להניק את התינוק לתקופה זו. ומקור הרמ"א הוא הרשב"א.

נמצא, הרשב"א, רמ"א, ש"ך וט"ז כולם ס"ל דיש טמטום הלב אף כשאוכלת מחמת אונס. כלומר, מבואר שהטמטום הוא מטבע החפצא, ולא מהחטא.

וכ"ת, מדוע הבורא עושה כן, לטמטום אף מי שאוכל בהיתר, י"ל, וכ"ה באורחות יושר להגר"ח"ק, דהקב"ה הוליד את זה בטבע המאכל כהרחקה וסייג למאכלות אסורות שאנשים יברחו ממנו כמו הבורח ממחלה נוראה.

וממשיך ואומר, דאע"פ שיש טמטום למי שאכל באונס, מ"מ אם עושה כן ע"פ מצוות וחי בהם, המצוה עצמה מגין עליו, ושומר מצוה לא ידע דבר רע, ומביא מקור מדרשת הר"ן למושג כזה.

[א.ה. ועפ"י מובן מדוע יש להימנע מלהניק תינוק כשהאשה אכלה איסור אע"פ שהוא אונס, דהרי אם יש ברירה,

טמטום הלב

טמטום, דאולי היינו רק כשיש היתר רחב לכל בנ"א, לתקופה ממשוכת, אבל היכא שהוא היתר פרטי בשבילו במצב שהוא נמצא כאן ועכשיו, יתכן דבזה עדיין הטמטום במקומו עומדת.

ובאמת, הגדר של 'היתר כללי' אינו ברור, ואכן מוכח מהמשך לכמה דיש טמטום על אכילה באונס, אבל מהמרי"ל אין הכרח כן, אבל גם אין הכרח להקל.

אמנם, הבא"ח ברב פעלים בתשובות ע"פ קבלה בסוף הספר מבואר להדיא דהטמטום הוא רוח טומאה השורה על המאכל של איסור, ואין לו רשות להיכנס אל האדם האוכלה אלא כשעובר איסור במה שאוכלו, אבל האוכלה ברשות התורה, אין הרוח טומאה נכנס לתוכו.

והן זה אמת שיש כאן ניחום לכל תושבי מאנסי, ושאר בנ"א שאכלו איסור באונס, אבל עדיין קשה מרמ"א שלנו, דמבואר להדיא דיש טמטום אף ממינקת ישראל האוכל איסור באונס ובהיתר.

ואולי יש ליישב, עפ"י דברי החת"ם שנביא בסמוך, עיי"ש.

הנה, מי ששוחט בהמה, יש י"ח טריפות, אבל מדינא אי"צ לבדוק את כולם רק טריפות מסוימות שהם השכיחות. ויל"ע, מי ששחט בהמה ובדק מה שמוטל עליו, והכל טוב ויפה, ולכן אכל מהבהמה. ואח"כ בדק א' מהטריפות שאינו חייב לבדוק, ומצאה טריפה, האם יש לו טמטום מחמת זה. הפשטות, לפי הרמ"א ודעימי' זה אכילת איסור באונס, ולכן יש טמטום, ואין ראייה מהמהר"ל, ולהרב פעלים אין טמטום.

'פילוסופי', מדוע אסרה תורה מאכלות אסורות; האם זה משום דמאכלים אלו אינם בריאים ומטמטמים, ומחמת כן הוכרח התורה לאסור את האכילה, כדי לשמור על כלל ישראל, או"ד התורה אסרה מפני גזירת הקב"ה, ומכיון שכך, בתולדה, המהות של מאכלות אסורות נהפך לדברים הטמטמים. כלומר, מהו הגורם ומהו התוצאה. וע"ז מאריך המהר"ל להוכיח בתקיפות דהתסכל באורייתא וברא עלמא, והתורה גזר ע"פ רצון הבורא, והבריאה כפוף לזה, ומחמת כן מאכלים אלו מטמטמים, ואין התורה ספר רפואה לשמור בנ"א מהבריאה. ואין להוכיח מכאן מה דין האוכל דברים האסורים באונס, דבזה לא עסק המהר"ל.

הנה, בגמ' חולין דף י"ז מבואר דבשבע שנים של מלחמת הכיבוש של בנ"י כשנכנסו לא"י היה מותר להם לאכול מאכלות אסורות; ודריש כן מהקרא ובתים מלאים כל טוב.

וכ' המשך חכמה, דאע"פ שהותר להם, מ"מ היה להם טמטום הלב ממנו, כמו שהקרא ממשך, השמר לך וכו'. וזה המשך חכמה והנצי"ב שהבאנו למעלה, ושיש טמטום אפ' כשאין איסור.

והנה, המהר"ל שהבאנו חולק להדיא על זה, ואדרבה, מוכיח מכאן כוונתה, דמהא שהיה היתר לאכול מאכלות אסורות, ע"כ לא היה טמטום, דאילו היה טמטום לא היה התורה מתיר אותה, וע"כ אינו בטבע של המאכל אלא ע"פ מצוות הבורא.

ובכל זאת אין להוכיח מהמהר"ל דכשיש לו היתר ע"פ תורה שאין לו

טמטום הלב

הטומאה להיכנס אל גופו, דהרי עשה כן ע"פ הכרעת התורה, ולא שייך הרחקה לדבר שהוא שם היתר, אבל היכא שאינו מחמת הכרעה, אלא הוראה פרטי כפי המצב שהוא נמצא עכשיו, כגון האוכל מחמת פיקו"נ, אולי בזה יודה שיש טמטום הלב. כלומר, אינו תולה אם עבר איסור או לא, אלא תולה האם יש למאכל הזה עכשיו שם איסור, דאם ע"י הכרעת כללי התורה יש לזה שם היתר, לא שייך טמטום ולא שייך הרחקה, אבל אם יש לזה שם איסור ולכן התורה רצה הרחקה מזה, כח הטומאה שורה עליו, ומטמטם מי שאוכל אותו, אפ' האוכלו בהיתר.

וממילא, אין קושיא על הרב פעלים מרמ"א שלנו, דכיון שיש למאכל זה שם איסור, אלא שיש היתר פרטי עבור האשה לאכלו, שייך טמטום למרות שזה אונם.

השתה דאיתת להכי, יל"ע, האם באמת יש כאן נחמה לתושבי מאנסי. כלומר, היכא שאין ההיתר בא מהכרעת כללי התורה, אלא היה ע"פ נאמנות, כגון עד א' נאמן באיסורין, נכנס ויוצא, האם גם בזה שייך סברת החת"ס דמרועה א' ניתנו, או"ד הכרעה לחוד, ונאמנות לחוד.

וע' ערוה"ש סי' קכ"ב סעי' ט"ז דמשמע מהתם שיש לחלק, ואינו ברור.

והא מיהא ברור, הסומך על הכשר שידוע שאינו מהדרין, ונתברר שהיה איסור, א"א לומר שנהג ע"פ הכרעת התורה, כי ידע שאינו מן המהודרים, ולכן לכאו' יש בזה טמטום הלב.

ולכאו', אם לא היה לו הכשר נאמן, אלא סתם אנשים האמינו בו כי היה איש

וכ"ת, היתכן דבר כזה, שאינו חייב לבדוק, ובכל זאת שייך טמטום, י"ל כמש"כ למעלה מהאורחות יושר, דהקב"ה הוליד את זה בטבע, כהרחקה ממאכלות אסורות.

והנה, הא דאין אנו בודקים כל שאר הי"ח טרפות, כ' הפמ"ג דרוב בהמות כשרות. ואע"פ שאין סומכין על רוב במקום שאפשר לברר, אי"ז נחשה אפשר לברר כיון שהוא טירחא מרובה.

ויש אחרונים, והמ"ב בס' תל"ז בתוכם ס"ל דאם יש חזקת היתר, אין דין אפשר לברורי, וממילא, בהמה זו שאין לה חזקת טרפה, אין חובת בדיקה.

והנה, הסומך על רוב וחזקה, ונתברר שהיה איסור, האם נחשב כעבר איסור באונם, או"ד עדיף מזה.

החת"ס [פ"ג] כ' דמי שציווה לאסור טרפות, גם ציווה לסמוך על רוב וחזקה. כלומר, אע"פ שעכשיו צריך להגעיל את כליו מחמת האי בשר, מ"מ בשעה שאכלו לא עבר על שום איסור אלא הקשיב לבוראו, ועשה רצון קונו, כפי הכללים שנמצאים בתורתו הקדושה.

מלמהד"ד, כי היכי שאמרי' בכל ספק ממון המוציא מחבירו עליו הראיה, ולא אמרי' שזה ספק איסור גזל, כי אמרי' 'יורה דעה בא אחר חושן משפט', ה"ה כאן, דיני איסור והיתר ודיני טמטום נקבעים ע"פ כללי רוב וחזקה.

אם לזאת, אולי זה כוונת הרב פעלים, דהיכא שאוכל ברשות התורה, ע"פ הכללים הנמצאים בתורה של רוב וחזקה ושאר הכרעות, בזה אין רשות לכח

טמטום הלב

היא. ממשיך הפ"ת בשם עוד אחרונים דהמחמיר בדברים שלא מצינו שהחמירו בהם הוא כמו אפיקורסות, ויצא שכרו בהפסדו. [בביטול בס', אה"נ, אבל כלי שני הוא שאלה גדולה, והחמירו בזה הש"ך והט"ז].

הדרכ"ת שם [ק"ט] מביא בני יששכר דיש מצוה לאכול איסור שנתבשל בס', דמן השמים סיבבו שהאיסור הזה הצריך תיקון יתבטל בששים דווקא כדי שישראל יאכלו.

נמצא, יש מחמירים, י"א שהמחמיר הוא מינות, וי"א שהוא מצוה. וממילא, האוכל דבר שאיסור נפל לתוכו ונתבטל בס', וכי יעלה על הדעת דיש טמטום הלב בזה, הא עושה כן כדי שלא יהיה מין, או משום שרוצה המצוה; אלא ע"כ, בביטול בס', קיי"ל שהוא היתר לגמרי, ואין בה טמטום הלב.

והניחא ביטול בס', אבל ביטול ברוב, יתכן שאינו כהיתר ממש, וכמו שמצינו בס' ק"ט, ולכן מובן הבית שערים דס"ל דיש טמטום הלב בדבר שנתבטל ברוב, דזה אינו שוה לביטול בס'.

אמנם, למען אמיתת הדבר, בענין ביטול ברוב קיי"ל מעיקר הדין ד'נהפך' להיות היתר, וכל האיסורי דרבנן שמצינו בס' ק"ט הם גזירות וסייגים, ומעיקר הדין האיסור נהפך להיות היתר גמור.

ואע"פ שמצינו מושג של דשיל"מ, ואפ' באלף לא בטיל, עמש"כ בס' ק"ב, דיתכן שזה רק גדר כלפי ה'גברא' ולא כלפי ה'חפצא'.

נחמד, בזה לא שייך לומר שנהג ע"פ הכרעת התורה, ולכן לכא' החת"ס ס"ל דיש כאן טמטום הלב.

יל"ע, אם אכל איסור שנתבטל ברוב היתר, האם יש לו טמטום הלב, או"ד הביטול כבר חל. [כגון, חלב מיוחד לתינוק שהוא מחברה של גויים, ויש בה פחות מ' של בשר חזיר, האם מותר להאכיל לתינוק חלב כזה].

וסברא חיצונה היתה לומר ששייך כאן סברת החת"ס, שהואיל ונהג עפ"י דיני תורה, הלכות טמטום הלב פועלים עפ"י דרכי הוראה. אמנם, הבית שערים [צ"ט] כ' דיש טמטום הלב. והבנתו טעון ביאור.

הנה, הגמ' חולין מ"ד: דנה בענין בהמה מסוכנת שמיהרה לשחוט אותה, מדינא מותר לאכול אותה בהמה, אבל המדקדקים לא אוכלים ממנה. וכן, בשר שהורה בה חכם מסברא להתירו, בעל נפש לא יאכלנה. וכן נפסק להלכה בשו"ע ורמ"א בס' קט"ז סעי' ז'.

וע' במסילת ישרים בחלקי הפרישות להתרחק מדברים שהיה בהם שאלה, אע"פ שהורו בה להיתר, מ"מ אין גבול להרחקות מהן האיסור.

ומצינו דבר כזה רק באיסורים, אבל במצוות, מצינו בר' משה [או"ח ד' ט'] דיש גבול עד כמה צריך להחמיר כדי לקיים כל הדעות. ולכא' החילוק הוא כמש"כ, לחלק בין איסורים למצוות.

הנה, מצינו בפ"ת סי' קט"ז סק"י בשם זקנו בשם האו"ח, דדבר שהיה כלי שני או ביטול בס', ומחמת הכי מותרת, המרחיק עצמו מכל דבר כיעור, מצוה

טמטום הלב

בפסח, אכילה מחוץ לסוכה, איסור נדר;
כ"כ שערי דעה מובא בקצוהש"ח [ט' ט'].

הערוגת הבשם חולק על חמץ בפסח,
וס"ל דבזה יש טמטום הלב.

בשר בחלב יש בו טמטום הלב. חלבי
בשיעור המתנה אחרי בשרי, היביע
אומר [ג' ג' ז'] ס"ל דאין טמטום הלב.
ויל"ע אם באותה סעודה יש טמטום הלב.

תרומה, וערלה, יש בהם טמטום הלב.

יל"ע, נבילה שלא כדרך אכילה, האם
יש בה טמטום. ונפק"מ לזה הוא סיגריה
אלקטרונית. יין לנזיר, מעשה שבת, יל"ע
בהם.

אכל איסור והקיא, לכאז' עדיין יש בזה
טמטום הלב.

לקבל דם של גוי, וכן השתלה, היביע
אומר [י' י"א] כ' דאין טמטום בזה, אבל
השתלת כבד, הואיל וכליות יועצות, אין
לקחת מגוי. לדינא, הוא פיקו"נ, ולכן יש
להקל.

[מעשה נורא בהרב מפוניבו' שהתעורר
באמצע ניתוח כשנתנו לו דם של גוי!]

יל"ע, האם מותר לשלוח חולה אל
REHAB אם יאכילו אותו נבלות
וטרפות. והנה, היכא שמדובר בפיקו"נ,
כל התורה נדחה מפני פיקו"נ, כולל
מאכלות אסורות, כולל טמטום הלב.

והיכא שאינו פיקו"נ, כגון שהוא מיועד
לשומים כדי לרפאותם, בזה דיבר חת"ס
הנ"ל, וכ' דמוטב להישאר שומה למשך
כל חייו מלהיות רשע לפני הקב"ה לרגע
א', אפ' לעומת חיים שלמים מלאים תורה

ועוד, מסתימת הראשונים ואחרונים
וכל הנושא כלים, ומסתימתן בכל הלכות
תערובת, מורה שאין טמטום הלב בדבר
שנתבטל ברוב, דאילו היה טמטום הלא
היה מוטל עליהם להודיענו; ומדלא מצינו
אזהרה בשום פוסק, ע"כ אין טמטום הלב
בדבר שנתבטל ברוב, וכ"ש בששים.
[וכ"מ בט"ז בס' קי"ב סק"ט דנקט
בפשיטות דדבר שנתבטל ברוב אינו
מטמם, וזהו ראייתו לפרוך את חמיו,
עיי"ש. ועוד, הש"ך בנקוה"כ לא חלק על
הט"ז מחמת זה, אלמא בזה מודה לו].
ולכן חלב הנ"ל המיוחד לתינוק, שרי.

וע' בתשובת והנהגות [ה' מ"ה, ד' ק"צ]
שב' כמש"כ בענין ביטול ברוב, דבזה
קיי"ל שנהפך להיות היתר, אבל בענין
הלך אחר הרוב ס"ל דהתורה אמרה
שאי"צ לחשוש לצד האיסור, אבל אם
באמת אכל האיסור, יש לו טמטום הלב.

ואע"פ שהסברא והחילוק נשמע היטב,
מ"מ סתימת כל אותם נו"כ בס' ק"י
מורה דגם בזה אין טמטום הלב. וצ"ע.

מדיני טמטום

יל"ע, היכא דמדינא שרי לאכלו, אך
יש צד טמטום כשאוכלו [ביטול ברוב
להבית שערים, לך אחר הרוב לדעת ר'
משה שטרנבוך], אם ואיך מותר לאכול
אותו, כ"ש לבן עלייה. וכלשון ר' אהרן,
לבן עלייה זהו כל פרנסתו, ואיך מסכן כל
פרנסתו בטמטום. וע"ע בזה.

מצינו טמטום הלב במאכלות אסורות,
כגון שקצים ורמשים, ונבילות וטרפות.
ולכאז' ח"ה איסור חפצא. אבל איסור
גברא, או איסור שהזמן גרמא, אין בה
טמטום הלב, כגון אכילה ביוה"כ, חמץ

טמטום הלב

ומעשים טובים, ודורת ישרים של עובדי
ה'. ורואים מכאן חומר מאכלות אסורות.

ר' משה [ב' פ"ח] דייק מהחת"ס, דכל
החומר הוא משום שיתרפא, ואז יהיה
אדם רגיל עם טמטום הלב, אבל לשלוח
שוטה לבית כזה, כדי שיטפלו בו וישמרו
אותו, אך ישאר שוטה למשך ימיו, בזה
אין מקור מהחת"ס שאינו כדאי, ולכן
מתיר לשלוח.